

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____

Психології та соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан

“24” 03 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Гендерна психологія

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Ступінь вищої освіти _____

бакалавр

(бакалавр, магістр)

Факультет (назва)	Галузь знань (шифр і назва галузі знань)	Спеціальність (шифр і назва спеціальності)	Освітня програма (назва освітньої програми)
Факультет здоров'я людини	05 Соціальні та поведінкові науки	053 Психологія	Психологія

Розробники: Лосієвська О.Г., д. психол. н., професор, професорка кафедри психології та соціології

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступень та вчене звання)

(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри (предметної комісії): психології та соціології

(назва кафедри)

Протокол № 9 від 15 03 20 23 р.

Завідувач кафедри (голова предметної комісії):

(підпис)

Ю.О.Бохонкова

(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету:

Здоров'я людини

(назва факультету)

Протокол № 1 від 23 03 20 23 р.

Голова методичної комісії:

(підпис)

В.Ю.Тарасов

(прізвище та ініціали)

Передумови для вивчення

Дисципліни, що забезпечують		
Семестр	Найменування дисципліни	Найменування теми
1	Загальна психологія	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10.11,12
2	Соціальна психолог	1,2,3,4,5,6,7,8,9,10.11,12

Програма навчальної дисципліни

Вид заняття	Короткий зміст навчальних занять, тематика індивідуальних та/або групових завдань	Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання	Кількість отримуваних балів min-max
Тема 1. Вступ до гендерної психології.			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Історія формування гендерної психології. Предмет, завдання та методи гендерної психології. Теорії та концепції гендерних відмінностей.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Вступ до гендерної психології <u>Стислий зміст.</u> Історія формування гендерної психології. Предмет, завдання та методи гендерної психології. Теорії та концепції гендерних відмінностей. Етапи розвитку проблем гендеру в західній і вітчизняній психології. Особливості предмета дослідження й завдань гендерної психології. Зв'язки гендерної психології з галузями психологічних знань.	Тест	2
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Механізми трансляції гендерних стереотипів	Доповідь, презентація	2
Тема 2. Гендерна психологія як галузь психологічної науки			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Етапи розвитку гендерної психології. Визначення поняття „гендер”. Методи дослідження в гендерної психології. Біологічні та соціальні концепції, які з'ясовують відмінності між статями.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні	Тема. Гендерна психологія як	Тест	2

заняття	галузь психологічної науки. <u>Стислий зміст.</u> Етапи розвитку гендерної психології. Визначення поняття „гендер”. Методи дослідження в гендерної психології. Біологічні та соціальні концепції, які з’ясовують відмінності між статями. Біологічні концепції щодо пояснення гендерних відмінностей. Роботи вчених-психологів які розкривають соціокультурний підхід до проблеми гендерних відмінностей. Визначення поняття „гендер” різних авторів.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Вплив сімейного виховання на гендерну соціалізацію дитини	Доповідь, презентація	2
Тема 3. Біологічні аспекти статевої диференціації			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Антропометричні виміри представників різних статей. Біологічні механізми статевої диференціації. Гендерні відмінності в психічних пізнавальних процесах та особистісних арактеристиках чоловіків та жінок. Життестійкість, аномалії розвитку та захворювання чоловіків та жінок.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Біологічні аспекти статевої диференціації. <u>Стислий зміст.</u> Антропометричні виміри представників різних статей. Біологічні механізми статевої диференціації. Гендерні відмінності в психічних пізнавальних процесах та особистісних арактеристиках чоловіків та жінок. Життестійкість, аномалії розвитку та захворювання чоловіків та жінок. Статева диференціація при розвитку людського плода. Відмінності у манерах, характері спілкування (жести, міміка, пантоміміка) обумовлені конституціональними	Тест	2

	(природними) особливостями, або отриманими навичками чоловіків і жінок. Відмінності між статями у прояві темпераменту. Поняття «чоловічої» та «жіночої» мови.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Біполярна та мультиполярна моделі психологічної статі	Доповідь, презентація	3
Тема 4. Гендерна ідентичність як соціальний феномен. Концепції та перспективи дослідження гендерної ідентичності.			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Гендерна ідентичність: характеристика поняття, етапи формування. Поняття гендерної ідентичності як базової структури соціальної ідентичності, що характеризує людину з погляду її належності до чоловічої або жіночої групи, усвідомлення людини культурного визначення мужності й жіночності. Соціостатеві установки в українському суспільстві.	Участь у обговоренні	1,44
Практичні заняття	Тема. Гендерна ідентичність як соціальний феномен. Концепції та перспективи дослідження гендерної ідентичності. <u>Стислий зміст.</u> Гендерна ідентичність: характеристика поняття, етапи формування. Поняття гендерної ідентичності як базової структури соціальної ідентичності, що характеризує людину з погляду її належності до чоловічої або жіночої групи, усвідомлення людини культурного визначення мужності й жіночності. Соціостатеві установки в українському суспільстві. Гендерна ідентичність. Співвідношення між собою понять гендерна ідентичність і соціальна ідентичність. Структура гендерної ідентичності. Основні етапи формування гендерної ідентичності. Роль основних	Тест	4

	інститутів соціалізації у формуванні гендерної ідентичності. Особливості соціальної перцепції в чоловіків на відміну від жінок. Аномалії розвитку які зустрічаються в чоловіків і жінок. Відмінності чоловіків і жінок у схильності до захворювань. Особливості в прояві креативності в осіб жіночої й чоловічої статі.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Гендерні установки як різновид соціальних установок.	Доповідь, презентація	4
Тема 5. Гендерна рівність			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Гендерна дискримінація. Гендерний аналіз. Продуктивні ролі. Результати відсутності дискримінації тієї чи іншої особи за ознакою її статі (права, можливості, цінність, ситуація чи наслідки, посередництво). Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ).	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Гендерна рівність <u>Стислий зміст.</u> Гендерна дискримінація. Гендерний аналіз. Продуктивні ролі. Результати відсутності дискримінації тієї чи іншої особи за ознакою її статі (права, можливості, цінність, ситуація чи наслідки, посередництво). Державна соціальна програма забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (КЛДЖ). <u>Складові чоловічої і жіночої ідентичності.</u> Проявлення порушення гендерної ідентичності. Позитивні умови формування гендерної ідентичності	Тест	2

	дитини. Поняття Кроссгендеризм та транссексуалізм. Розподіл чоловічих і жіночих ролей які транслують нам засоби масової інформації. Відповідь обґрунтуйте.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Характеристика гендерних конфліктів на різних рівнях соціальної реальності.	Доповідь, презентація	3
Тема 6. Соціально-психологічні особливості гендерної соціалізації			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Характеристика поняття „гендерна соціалізація”: принципи, функції та сфери здійснення. Стадії та механізми гендерної соціалізації. Стили виховання та їхній вплив на гендерну соціалізацію дитини. Гендерні аспекти дослідження впливу ЗМІ на формування особистості.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Соціально-психологічні особливості гендерної соціалізації <u>Стислий зміст.</u> Характеристика поняття „гендерна соціалізація”: принципи, функції та сфери здійснення. Стадії та механізми гендерної соціалізації. Стили виховання та їхній вплив на гендерну соціалізацію дитини. Гендерні аспекти дослідження впливу ЗМІ на формування особистості. Принципи, що лежать в основі гендерної соціалізації. Сфери здійснення гендерної соціалізації. Етапи гендерної соціалізації. Поняття диференціальної соціалізації. Визначення гендерних ролей. Статеві-типові поведінки. Стили сімейного виховання та їх вплив на формування гендерних характеристик особистості. Інститути соціалізації які є важливими для формування особистості дошкільника, молодшого школяра, старшокласника, дорослої людини?	Тест	2

Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Гендерні аспекти управлінської діяльності.	Доповідь, презентація	2
Тема 7. Гендерні стереотипи. Негативна роль гендерних стереотипів.			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Гендерні стереотипи як різновид соціальних стереотипів. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів. Причини виникнення та механізм формування гендерних стереотипів. Вплив гендерних стереотипів на якість міжособистісного спілкування. Україна: гендерна асиметрія чи гендерний паритет.	Участь у обговоренні	1,44
Практичні заняття	Тема. Гендерні стереотипи. Негативна роль гендерних стереотипів. <u>Стислий зміст.</u> Гендерні стереотипи як різновид соціальних стереотипів. Психологічні та соціальні функції гендерних стереотипів. Причини виникнення та механізм формування гендерних стереотипів. Вплив гендерних стереотипів на якість міжособистісного спілкування. Україна: гендерна асиметрія чи гендерний паритет. У чому розходження між визначенням «гендерних стереотипів» О.А.Вороніної та Д.Мацумото? Основні групи гендерних стереотипів. Емоційно-оцінна завантаженість гендерних стереотипів. Стратегії виховання дітей які пропонує С.Бем з урахуванням гендерної схеми. При яких умовах гендерна схема затверджується в Я-концепції? Негативні ефекти гендерних стереотипів.	Тест	4
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Гендерні особливості лідерства і політики.	Доповідь, презентація	4
Тема 8. Теоретичні проблеми дослідження гендерних стереотипів. Гендерні відносини та параметри їх дослідження.			

Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Гендерні відносини та параметри їх вивчення. Моделі гендерних відносин. Види та рівні гендерних конфліктів. Сімейні відносини як різновид міжособистісних гендерних відносин	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Теоретичні проблеми дослідження гендерних стереотипів. Гендерні відносини та параметри їх дослідження. <u>Стислий зміст.</u> Поняття „гендерні уявлення” та „гендерні установки”. Специфіка прояву гендерних відносин на макрорівні. Екзистенціальна кризова ситуація. Компоненти які виділяють в структурі гендерних відносин. Особливості відносин в сім'ях домінують-залежного та партнерського типів. Гендерний аспект сексуального насилля. Хто найчастіше стає жертвою економічного та фізичного насильства? Обґрунтуйте думку. Рівні гендерного конфлікту.	Тест	2
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Фактори які впливають на подружні відносини. Проілюструйте свою відповідь емпіричними даними.	Доповідь, презентація	3
Тема 9. Гендерні експектації.			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Індивідуальний досвід суб'єкта та утворювана диспозиція щодо передбачення поведінки особистості згідно із її статевою належністю та виконуваними гендерними ролями.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Індивідуальний досвід суб'єкта та утворювана диспозиція щодо передбачення поведінки особистості згідно із її статевою належністю та виконуваними гендерними ролями. Які психологічні проблеми виникають у	Тест	2

	чоловіка працюючої жінки? Схожі та відмінні риси девіантної поведінки чоловіків та жінок.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст</u> Проблеми чоловічої та жіночої зайнятості на ринку праці.	Доповідь, презентація	3
Тема 10. Гендерна справедливість			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Основи забезпечення в суспільстві уявлень про належне співвідношення між працею та винагородою, соціальним статусом, правами та обов'язками і їх реальним втіленням для чоловіків і жінок у різних сферах життєдіяльності	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Основи забезпечення в суспільстві уявлень про належне співвідношення між працею та винагородою, соціальним статусом, правами та обов'язками і їх реальним втіленням для чоловіків і жінок у різних сферах життєдіяльності. Гендерна рівність в суспільстві. Ефективна робота з гендерними стереотипами та упередженням. Фемінізм важливий інструмент в боротьбі за гендерні права. Чому жінки в більшій мірі потерпають від гендерної нерівності?	Тест	2
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Моделі типової жіночої кар'єри	Доповідь, презентація	2
Тема 11. Прикладні аспекти гендерної психології			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Статус жінки в організації: проблема „скляної стелі”. Проблема гендерної сліпоти. Гендерний аналіз організаційної культури. Гендерні аспекти менеджменту. Гендерні відмінності в побудові іміджу керівника. Мотивація жінок та чоловіків-підприємців.	Участь у обговоренні	0,72
Практичні заняття	Тема. Прикладні аспекти гендерної психології <u>Стислий зміст.</u> Статус жінки в організації: проблема „скляної стелі”. Проблема	Тест	2

	гендерної сліпоти. Гендерний аналіз організаційної культури. Гендерні аспекти менеджменту. Гендерні відмінності в побудові іміджу керівника. Мотивація жінок та чоловіків-підприємців. Психологічний аналіз впливу ЗМІ на гендерну соціалізацію. Психологічні аспекти жіночої творчості. Психологічні засади протидії гендерній дискримінації в освіті.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст</u> Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція) (2011р); ЗАКОН УКРАЇНИ Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами.	Доповідь, презентація	2
Тема 12. Гендерні особливості управлінської діяльності. Гендерний мейнстримінг.			
Лекції	<u>Стислий зміст.</u> Особливості процесу забезпечення жінкам та чоловікам однакового доступу і контролю над ресурсами, в прийнятті рішень на усіх етапах процесу розвитку та державної політики, програм та проектів: гендерний аспект. Психологія змін. Конвенції Міжнародної організації праці (МОП).	Участь у обговоренні	0,72
Практичне заняття	Тема. Гендерні особливості управлінської діяльності. Гендерний мейнстримінг <u>Стислий зміст.</u> Гендерна політика організацій та особливості гендерної взаємодії. Гендерна дискримінація та мобінг в організаціях. Гендерна психологія великих груп. Гендерні аспекти агресивності та просоціальної поведінки. Фемінізм: історія, міфологія та вплив на психологію. Українські феміністки: історико-	Тест	2

	психологічний портрети.		
Самостійна робота	<u>Стислий зміст.</u> Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination Against Women, CEDAW) — міжнародний договір, прийнятий в 1979 році Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй. Україна підписала Конвенцію 17 липня 1980 року.	Доповідь, презентація	2
Підсумковий контроль		іспит	30

Критерії оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Шкала ЄКТС	Вимоги
90 – 100	A	<u>Знати:</u> матеріал навчальної дисципліни у повному обсязі, основні теоретико-методологічні положення, концептуальні підходи та наукові узагальнення; закономірності та особливості розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) для проведення психологічного дослідження та надання психологічної допомоги; алгоритми оптимального застосування та використання опанованого матеріалу в професійній діяльності; <u>Вміти:</u> формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження; рефлексувати та критично оцінювати результати психологічних досліджень, формулювати аргументовані висновки; презентувати результати власних досліджень усно / письмово; застосовувати знання у практичних ситуаціях, обґрунтовано приймати необхідні рішення як у стандартних, так й нестандартних соціальних ситуаціях, у відповідності до опанованих знань з даної дисципліни.
82 – 89	B	<u>Знати:</u> матеріал навчальної дисципліни, основні теоретико-методологічні положення, концептуальні підходи з незначними неточностями; закономірності та особливості розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) для проведення психологічного дослідження та надання психологічної допомоги припускаючи несуттєві помилки. <u>Вміти:</u> формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження; рефлексувати та критично оцінювати результати психологічних досліджень, формулювати аргументовані висновки; презентувати результати власних досліджень усно / письмово; застосовувати знання у практичних ситуаціях, але не достатньо обґрунтовано приймати необхідні рішення як у стандартних, так й нестандартних соціальних ситуаціях, у

		відповідності до опанованих знань з даної дисципліни.
74 – 81	C	<u>Знати:</u> матеріал навчальної дисципліни, основні теоретико-методологічні положення, концептуальні підходи припускаючи незначні помилки; закономірності та особливості розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, але з неточностями та помилками; валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) для проведення психологічного дослідження та надання психологічної допомоги припускаючи несуттєві помилки. <u>Вміти:</u> формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, але припускати помилок у дотриманні процедури дослідження; недостатньо рефлексувати результати психологічних досліджень та формулювати висновки; презентувати результати власних досліджень усно / письмово; застосовувати знання у практичних ситуаціях, але не достатньо обґрунтовано приймати необхідні рішення як у стандартних, так й нестандартних соціальних ситуаціях, у відповідності до опанованих знань з даної дисципліни.
64 – 73	D	<u>Знати:</u> матеріал навчальної дисципліни, основні теоретико-методологічні положення, концептуальні підходи на задовільному рівні, припускаючи помилки та неточності; закономірності та особливості розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань, але з помилками та неточностями; валідний та надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) для проведення психологічного дослідження та надання психологічної допомоги припускаючи суттєві помилки. <u>Вміти:</u> формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, але припускати помилок у дотриманні процедури дослідження; формулювати висновки з недостатньою аргументацією; презентувати результати власних досліджень усно; застосовувати знання у практичних ситуаціях, але припускати суттєвих помилок щодо обґрунтування прийнятих рішень як у стандартних, так й нестандартних соціальних ситуаціях, у відповідності до опанованих знань з даної дисципліни.
60 – 63	E	<u>Знати:</u> матеріал навчальної дисципліни в обмеженому обсязі, припускати плутанини щодо основних теоретико-методологічних положень дисципліни; вибірково психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проективні методики тощо) для проведення психологічного дослідження <u>Вміти:</u> формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, але припускати суттєвих помилок; вибірково застосовувати знання на практиці.
35 – 59	Fx	<u>Знати:</u> незнання значної частини навчального матеріалу та суттєві помилки в орієнтації щодо фундаментальних положень дисципліни. <u>Вміти:</u> невміння застосовувати знання на практиці, що передбачає повторне вивчення початкового матеріалу.
0 – 34	F	<u>Знати:</u> незнання більшої частини навчального матеріалу та основних фундаментальних положень дисципліни.

		<u>Вміти:</u> суттєве невміння застосовувати знання на практиці, що робить неможливим подальше навчання без обов'язкового повторного вивчення навчального матеріалу.